

Број/Број: 03/1-50-1-9-29 /08
Сарајево/Сарајево. 20. 11. 2008.

Zajedničko povjerenstvo za obranu i sigurnost BiH

PREDMET: Informacija o održanoj radionici o temi: „Stanje u području naoružanja i streljiva u BiH“, Bihać, 28 - 30. 10. 2008.

Veza, akt broj:03/1-50-3-1097/08

U organizaciji Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH i uz potporu UNDP-a u Bosni i Hercegovini, u Bihaću je od 28. do 30. listopada 2008. održana radionica o temi: „**Stanje u području naoružanja i streljiva u BiH**“.

Radionica je održana s ciljem sagledavanja stanja u području malog i lakog naoružanja i streljiva, načina i vremena potrebnog za rješavanje višaka ovog naoružanja, informiranja o ulozi i značaju doniranih sredstava za rješavanje tih višaka, te nadležnosti i odnosa pojedinih institucija u ovome području.

U radu su sudjelovali predstavnici:

- Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH: Branko Zrno - predsjedatelj, Jozo Križanović, Adem Huskić i Ivo Miro Jović - članovi, te Dragica Hinić - tajnica, Željko Grubešić - stručni savjetnik i Jovica Katić - stručni suradnik;
- Predsjedništva BiH – Đuro Beronja, savjetnik člana Predsjedništva iz srpskoga naroda i Željko Knez - savjetnik člana Predsjedništva iz hrvatskoga naroda;
- Ministarstva obrane BiH – Trpimir Rebac i Mario Šego;
- Zajedničkog stožera i Operativnog zapovjedništva OSBiH - brigadni general Mirsad Gutić, general-bojnik Anto Jeleč, pukovnik Nebojša Subotić, pukovnik Slavko Garić i pukovnik Musad Halilović;
- Ministarstva vanjskih poslova BiH – Momir Brajić;
- Ministarstva sigurnosti BiH – Zijo Kadić;
- Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH – Berin Kurspahić;
- Granične policije BiH – Vinko Dumančić, ravnatelj GPBiH, i Jozo Ćorluka;
- Državne agencije za istrage i zaštitu (SIPA) – Ljuban Glavočević;
- NCB INTERPOL – Verica Trbić;
- Federalne uprave Civilne zaštite – Muhamed Pečenković;
- Republičke uprave Civilne zaštite RS – Dragan Tupajić;
- Policije Brčko Distrikta BiH – Fahrudin Selimović;
- UNDP-a - Christine McNab, rezidentna predstavница, Amna Berbić i Seid Turković;
- OESS-a - brigadni general Ulrich Heider, Jasna Dragičević, Yuriy Padun i Pierre Francois Lemaire;
- EUFOR-a – Erwin Kauer;
- Europske komisije - Michael Docherty;
- Stožera NATO-a - Daniel Saracino, Molina Capilla i Lejla Hadžihasanović;

- OHR-a - Piere Normarch.

29. listopada 2008.

Nakon pozdravnog obraćanja radionicu je otvorio **Branko Zrno**, predsjedatelj Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH, ističući očekivanja i njezine ciljeve. U svome je obraćanju naveo da Bosna i Hercegovina ima ozbiljan problem sa skladištenjem i čuvanjem naoružanja i streljiva u smislu postojanja viška, sigurnosti i objektivne opasnosti, te opterećenja za daljnji proces reformi u OSBiH. Za prioritetne probleme koji zahtijevaju žurno rješavanje istaknuo je: prijenos vlasništva, upravljanje zalihama, plan proširenja kapaciteta za delaboraciju, dopunu i dogradnju zakonskih propisa u području proizvodnje, čuvanja i skladištenja naoružanja i vojne opreme, te prijevoza opasnih tvari i vojne opreme.

Uvodno izlaganje imala je i **Christine McNab**, rezidentna predstavica Ureda UNDP-a u Bosni i Hercegovini. Ona je pozdravila inicijativu za održavanje radionice, naglašujući želju UNDP-a da na rješavanju problema velikih količina streljiva i naoružanja u BiH rade zajedno s domaćim vlastima. Gđa McNab obećala je financijsku potporu UNDP-a za učinkovito rješavanje problema viška malog i lakog naoružanja, ali i zamolila domaće predstavnike za postizanje političke suglasnosti u rješavanju ovoga problema.

Nakon uvodnih obraćanja održane su prezentacije, prema utvrđenom programu radionice.

Pukovnik Mario Šego, predstavnik Ministarstva obrane BiH, održao je prezentaciju o temi: „*Uvod u naoružanje i streljivo OSBiH – količine, sustavi, stanje, problemi, planovi*”.

U svojoj je prezentaciji naveo da nisu propisani borbeni kompleti streljiva za svako pojedinačno naoružanje u opremi OSBiH i nisu određeni nivoi zaliha streljiva. Bez preciziranja tih količina, nije moguće odrediti koliko će streljiva iz kategorije “perspektivnog” eventualno biti višak. Za ključni problem u rješavanju ovoga pitanja i bilo kakvom ozbiljnijem planiranju u postupanju s viškom naoružanja i streljiva drži neriješeno pitanje vlasništva nad ovim sredstvima.

Stručni tim (u proširenom sastavu) je 23. 7. 2008. Predsjedništvu BiH uputio prijedlog za rješavanje viška naoružanja i streljiva u Oružanim snagama BiH na davanje suglasnosti.

Govoreći o procjeni viška SALW-a i MES-a, istaknuo je sljedeće:

NAORUŽANJE

PERSPEKTIVNO.....	22.651 kom.
NEPERSPEKTIVNO.....	99.041 kom.
Ukupno.....	121.692 kom.

STRELJIVO (MES)

PERSPEKTIVNO.....	6.000 tona
NEPERSPEKTIVNO.....	25.000 tona
Ukupno.....	31.000 tona

Prezentacijom je ukazano da s vremenom uvelike raste opasnost od mogućnosti spontane eksplozije, te je stanje streljiva označeno u tri stupnja rizika:

- niski, za streljivo staro do 15 godina, koje se nalazi u originalnim pakiranjima,
- srednji, za streljivo starije od 15 godina, koje je vraćeno s terena, te
- visoki, za streljivo starije od 15 godina, koje se ne nalazi u originalnim pakiranjima.

Prosječna starost zaliha naoružanja u BiH iznosi preko 20 godina, te kao takvo spada u stupanj visokog rizika.

Drugi dio njegove prezentacije bio je posvećen temi: „*Uvod u skladišta za naoružanje i streljivo – raspored, stanje, problemi, planovi*”.

Odlukom Predsjedništva BiH utvrđeno je ukupno 69 perspektivnih lokacija za stacioniranje MOBiH i OSBiH. Od toga broja, njih sedam su skladišta naoružanja i streljiva (klase V. i VII), od čega:

- 5 lokacija za skladištenje streljiva i minsko-eksplozivnih sredstava (klasa V),
- 2 lokacije za skladištenje naoružanja (klasa VII).

Od ukupno 105 neperspektivnih lokacija (53 lokacije nezaposjednute, a 52 lokacije osiguravaju OSBiH), 15 lokacija su neperspektivna skladišta streljiva i minsko-eksplozivnih sredstava. Naoružanje je uskladišteno odnosno razmješteno skoro na svim lokacijama OSBiH.

Govoreći o stanju streljiva i minsko-eksplozivnih sredstava na perspektivnim lokacijama, naveo je šest perspektivnih lokacija: Gabela (Čapljina), Krupa (Hadžići), Grabež (Bihać), Kula 1 i Kula 2 (Mrkonjić-Grad) i Kozlovac (Tuzla). Na ovim je lokacijama smješteno 12.634 tona streljiva u 92 objekta, ukupnog skladišnog prostora 21.785 m³. NATO je za ove lokacije postavio i određene standarde. Analizom toga zaključeno je da sve lokacije u potpunosti zadovoljavaju kontrolu pristupa, katance i kontrolu ključeva, sigurnost kontrolnih jedinica te odgovornost. Djelomično ispunjavaju standarde NATO-a vezane uz ograđivanje prostora, fizičke zapreke, interne komunikacije, te uvjete u skladištima, dok ne ispunjavaju standarde NATO-a u vezi s nadzorom i rasvjetom.

Na 16 neperspektivnih lokacija uskladišteno je 20.673 tone streljiva, u 175 objekta, ukupnog skladišnog prostora 71.947 m³.

Za prijedlog mjera koje je nužno poduzeti istaknuo je sljedeće:

- obaviti inventurni popis svih sredstava,
- klasificirati svo streljivo po kvaliteti (označavanje stanja),
- odrediti prioritete prema opasnosti,
- prijenijeti ispravno neperspektivno streljivo,
- upravljati zalihama po brojevima partija (lotova),
- uspostaviti sustav nadzora.

Trpimir Rebac, predstavnik Ministarstva obrane BiH, održao je prezentaciju o temi: „*Preporuke i planovi za buduće skladištenje oružja i streljiva*“.

U svojoj je prezentaciji govorio o novim konceptima budućih skladišta streljiva, sa svim njihovim zaštitnim barijerama. Za primjere takvih skladišta uzeta su skladišta streljiva u Pink Wateru, u Tennesseeu, te ojačani betonski moduli RFI štita. Dotakao se i pitanja početne aktivnosti mjerenja temperature i brzine strujanja zraka u skladištu, RF komunikacije u skladištu, koncepta operacija sa streljivom, sekvencije kretanja streljiva tijekom životnog vijeka, kao i naprednog modela pakiranja streljiva. Težište suvremenog upravljanja streljivom usmjereno je k upotrebi zajedničkog modularnog/intermodalnog kontejnera i platforme s integriranim sustavom za nalaženje predmeta. U nastavku prezentacije prikazan je izgled modularnog kontejnera za streljivo, primjer modularne platforme za utovar te tehnološki koncepti modernog transporta streljiva i razvijeni koncepti pakiranja streljiva (tzv. SCL koncept).

Naveo je da životni ciklus streljiva ovisi o uvjetima okruženja u svim fazama, te da su temperatura i vlažnost okruženja iznimno bitni (uvjeti) za procjenu životnog vijeka streljiva.

U prezentaciji je predstavljen i tzv. Monopac sustav pakiranja minobacačkog streljiva sa svim njegovim prednostima: opslužuje ga jedan čovjek umjesto dvojice (postojeći sustav), eliminira nepotrebno višeslojno pakiranje, smanjuje 62% mase pakiranja, 100% kompatibilan s postojećim sustavima za stokiranje i s transportnim platformama, omogućuje brz i jednostavan pristup streljivu, jednostavnije prepakiranje streljiva, usklađen je s konceptom neosjetljivog streljiva, smanjuje troškove pakiranja, smanjuje broj operacija pakiranja i ukupne troškove, te pakiranje sa streljivom može izdržati do 20 godina u magazinu i do 2 godine vani.

Za zaključak je naveo da razvoj novih lakih sustava za pakiranje streljiva postaje jedan od osnovnih ciljeva modernih vojski u njihovom preoblikovanju u manje i fleksibilnije oružane formacije sposobne za brzo razvijanje sa znatnom borbenom moći. Novim konceptom pakiranja prije svega se smanjuju troškovi životnog vijeka streljiva, produljuje njezin vijek, smanjuje masa pakiranja, smanjuje masa logističkih troškova u fazama rukovanja i transporta i poboljšava sigurnost u cjelokupnom procesu upravljanja streljivom.

Pukovnik Mario Šego, predstavnik Ministarstva obrane BiH, održao je i prezentaciju o temi: **„Projekti reduciranja viška naoružanja i streljiva; Projekti smanjenja i sanacije vojnih skladišta”** Uvažavajući usvojene prioritete, trenutačno se vode aktivnosti na uklanjanju nestabilnog streljiva u cilju podizanju stupnja sigurnosti skladišnih objekata na višu razinu s krajnjim ciljem zatvaranja pojedinih lokacija.

Planom uklanjanja nestabilnog streljiva predviđeno je uništenje 3 347,20 tona streljiva na lokaciji Unis Pretisa, a na lokaciji TROM Doboju ukupno 2.398 tona. Ukupni troškovi za ova uništenja iznosili bi 769.777,32 KM.

Prema Planu Ministarstva obrane BiH za uklanjanje nestabilnog streljiva u 2007/2008. godini i odluka MOBiH u razdoblju od 1. 1. 2007. do 30. 9. 2008. godine, delaboracijom i detonacijom na poligonima ukupno je uništeno 3.390 tona nestabilnog streljiva i minsko-eksplozivnih sredstava.

Za problem u smanjenju broja lokacija LSM-a naveo je:

- Nedostatak slobodnog skladišnog prostora za inicijalno pregrupiranje viška streljiva s perspektivnih na neperspektivne lokacije;
- Ograničeni kapaciteti za uklanjanje streljiva i MES-a metodom delaboracije u tvorničkim kapacitetima (čime bi se osigurao slobodan skladišni prostor prije svega na perspektivnim lokacijama);
- Nepotrebni rizici transporta i udvostručeni troškovi u slučaju grupiranja viška i neperspektivnog streljiva na manjem broju lokacija (neperspektivnih), jer bi se ta sredstva u konačnici morala ponovo transportirati na lokaciju konačnog uklanjanja;
- Ograničeni transportni kapaciteti u OSBiH uz uvažavanje činjenice da je u tijeku projekt uklanjanja nestabilnog streljiva (cca 5.740 tona).

Koraci koje je potrebno poduzeti su:

- Poduzeti sve nužne mjere za usuglašavanje i dobivanje konačne suglasnosti od Predsjedništva BiH na Prijedlog načina rješavanja viška naoružanja i streljiva, koji je MOBiH već uputio na razmatranje;
- Usvojiti poslovnik o radu povjerenstva za rješavanje viška;
- Imenovati povjerenstvo za rješavanje viška;
- Postupiti prema Odluci Predsjedništva BiH o realizaciji starih ugovora;
- Izraditi akcijski plan za realizaciju preostalih starih ugovora sklopljenih u prijašnjem MORS-u;
- Realizirati preostale stare ugovore;
- Pristupiti reviziji projekta kontrole malog i lakog oružja u BiH, SAC BiH;
- Izraditi plan uništavanja suvišnog naoružanja i MiMES-a, nakon što Predsjedništvo BiH usvoji prijedlog;
- Provesti proceduru javnog tendera za prodaju naoružanja i MiMES-a, nakon što Predsjedništvo BiH usvoji prijedlog;
- Realizirati novopotpisane ugovore – izvršiti isporuke;
- Razmotriti nabavu specijalnih vozila za prijevoz streljiva i povećati broj vozila s ADR certifikatima uz certificiranje dovoljnoga broja vozača;
- U proračunu za iduću godinu planirati više sredstava za projekte delaboracije.

Seid Turković, predstavnik UNDP-a u BiH, u svojoj se prezentaciji pod nazivom **„Projekti uništavanja naoružanja i streljiva u BiH”** osvrnuo na konkretne pokazatelje i probleme koji prate ovaj proces. Izazovi koji su pred UNDP-om stajali 2004. u vezi s ovim problemom ogledali su se u

sljedećem: u Bosni i Hercegovini postojale su goleme zalihe zastarjelog, neperspektivnog oružja; 16% bh. kućanstava posjedovalo je nelegalno oružje. Osiguranje toga oružja i danas je teret za državni proračun, a uslijed lošeg osiguranja i nestabilnosti streljiva dolazi i do ozbiljne prijetnje za sigurnost. Otežane su i prilike za prodaju oružja zbog velike ponude sličnog zastarjelog oružja iz drugih zemalja istočne Europe.

UNDP svoj rad na ovom polju zasniva na tri komponente: institucionalnom jačanju, uništavanju viška naoružanja, te uništavanju viška streljiva. Kao rezultat institucionalnog jačanja, Vijeće ministara BiH donijelo je Državnu strategiju za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja, nove zakone - Zakon o oružju, Zakon o kontroli kretanja oružja i vojne opreme, te je proveden pilot-projekt za prikupljanje oružja (koordiniran i istovremeno proveden u oba entiteta). Rezultat uništavanja viška naoružanja je 95.000 uništenih komada oružja i nabava peći za uništavanje malokalibarskog streljiva. Govoreći o uništavanju viška streljiva, istaknuo je da je 5.000 tona streljiva u procesu delaboracije. Unaprijeđena su postrojenja za delaboraciju u Unis Pretisu, poligoni za uništavanje streljiva u Kalinoviku, a okončana je i obuka časnika OSBiH o uništavanju streljiva i nabave opreme.

Aktivnosti UNDP-a na ovom polju podupiru: Europska komisija (2,7 milijuna eura), Kraljevina Švedska (160.000 eura), Kraljevina Danska (200.000 eura) i Ujedinjeno Kraljevstvo (700.000 eura).

Zijo Kadić iz Ministarstva sigurnosti BiH prezentirao je „*Zakon o oružju i Središnji registar oružja*“. Na početku prezentacije osvrnuo se na pravne izvore ovoga Zakona, kao i na važnost njegovog usklađivanja s direktivom EU. Donošenje ovoga Zakona dio je procesa usklađivanja s komunitarnim pravom, njime se uspostavlja jedinstveni pravni okvir u području oružja i streljiva, usuglašava se proces licenciranja i izdavanja dozvola za nošenje oružja, te se poboljšava, unapređuje i uspostavlja jedinstveni registar oružja. Njime se identificiraju i registriraju svi imatelji oružja, uključujući ovlaštene uvoznike i prodavatelje, zatim unapređuje uvozna i izvozna politika iz području oružja i streljiva, te jača borba protiv nelegalne trgovine oružjem namijenjenom civilnoj upotrebi. Sprečava se distribucija registriranog oružja na crnom tržištu, te unapređuje sigurnosna politika u cijelosti.

U Radnu skupinu za izradu ovoga Zakona uključeni su: Ministarstvo sigurnosti BiH, koje je ujedno i koordinator, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Ministarstvo vanjskih poslova BiH, Ministarstvo obrane BiH, DEIBiH, Policija Brčko Distrikta BiH, FMUP, MUPRS, te od međunarodnih organizacija OHR, EUPM, UNDP i NATO.

Temeljna načela na kojima se zasniva Zakon o oružju su: načelo pravnog uređenja, držanja, nošenja, sakupljanja, popravljanja, proizvodnje, označavanja i prometa oružja i načelo usuglašavanja legislative s UN-ovim konvencijama i europskim direktivama.

Odredbama Zakona o oružju predviđeno je sljedeće:

- pooštavanje kriterija za izdavanje odobrenja za nabavu oružja;
- obučavanje za rukovanje vatrenim oružjem koje je povjereno ovlaštenoj organizaciji;
- posebna dozvola za nošenje oružja;
- uvjeti obuke za rukovanje vatrenim oružjem;
- uvjeti i načini obuke i program obuke za rukovanje vatrenim oružjem;
- obrasci zahtjeva i odobrenja za izdavanje oružnog lista;
- obrasci evidencija;
- zabrana izdavanja oružnog lista duševno bolesnim osobama, osobama osuđivanim za kaznena djela i osobama protiv kojih se vodi kazneni ili prekršajni postupak;
- mogućnost oduzimanja oružja i streljiva, oružanog lista odnosno odobrenja za držanje trofejnog oružja.

Zakonom o oružju propisane su i pooštrene prekršajne sankcije te su predviđene novčane kazne u iznosu od 2.000,00 do 100.000,00 KM.

Ljuban Glavočević, predstavnik Državne agencije za istrage i zaštitu – SIPA, održao je prezentaciju o temi: „*Stanje u području naoružanja i streljiva u BiH*“. Naveo je da BiH danas

nema strategiju ni akcijski plan za borbu protiv nezakonitog posjedovanja i trgovine oružjem, streljivom i vojnom opremom na razini policijskih agencija. U svojoj je prezentaciji definirao opće karakteristike organiziranog kriminala, te uvjete koji pogoduju nastanku i razvoju organiziranog kriminala u BiH, kao i pojavne oblike organiziranog kriminala u BiH. Jedan od ovih oblika je i nedozvoljeni promet oružjem i vojnom opremom, koji je inkriminiran Kaznenim zakonom BiH i spada u skupinu kaznenih djela (KD) protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom. Predviđena je zatvorska kazna u trajanju od 1 do 10 godina, a za onoga tko organizira kriminalnu grupu za činjene navedenoga KD-a zatvorska kazna od 10 godina ili dugotrajni zatvor. Izmjenama i dopunama KZ-a navedenim su člankom obuhvaćeni i materijali dvojne namjene. Čimbenici koji su utjecali na porast ove vrste kriminala su: preostalo vojno naoružanje i MES iz protekloga rata, zatim otežana kontrola na državnoj granici BiH zbog velikoga broja nekontroliranih prijelaza, nedovoljna materijalno tehnička opremljenost policijskih agencija, te nedovoljna suradnja i razmjena informacija između policijskih agencija.

SIPA radi na otkrivanju i identifikaciji pojedinaca i grupa uključenih u neovlašteni promet oružja i vojne opreme, zatim na prikupljanju i provjerama saznanja o poduzećima koja se bave nezakonitim izvozom oružja i vojne opreme, na dokumentiranju i dokazivanju konkretnih nezakonitih radnji u vezi s trgovinom oružjem i vojnom opremom, te na primjeni posebnih istražnih radnji u dokazivanju navedenih kriminalnih aktivnosti, u prvom redu simulirani otkup, nadzirani prijevoz i isporuku predmeta KD-a kao prikriveni istražitelj i dr.

U srpnju 2008. izvedena je operativna akcija simuliranog otkupa opojne droge heroin na području Hercegovine, pri čemu je ukupno otkupljeno 6 kg heroina. Uhićene su dvije osobe koje su uz izvješće o počinjenim kaznenim djelima proslijeđene Tužiteljstvu BiH. Tijekom pretrage stambenih objekata pronađena je također značajna količina streljiva, ručnih bombi, automatskog oružja, ručni raketni bacač i dr., iz čega je evidentna povezanost zloporabe opojnih droga s krijumčarenjem oružja.

Polovinom listopada ove godine izvedena je sveobuhvatna akcija na području sarajevskog, srednjobosanskog i zeničko-dobojskog kantona, te na području Banje Luke. Obavljene su pretrage na ukupno 8 lokacija i pronađena je velika količina streljiva, električnih detonatorskih kapisli, ručnih bombi, automatskog naoružanja, pištolja i ručnih bacača raketa. Uhićeno je ukupno 5 osoba koje su uz izvješće o počinjenom kaznenom djelu predane Tužiteljstvu BiH, a protiv svih osumnjičenih određena je mjera pritvora u roku od 30 dana. Na nekoliko slajdova prikazani su rezultati ove dvije akcije.

Jozo Ćorluka, predstavnik Granične policije BiH, održao je prezentaciju o temi: *„Stanje u području naoružanja i streljiva u BiH“*. U svojoj je prezentaciji upoznao sudionike radionice o shemi pokrivenosti državne granice, o rasporedu terenskih ureda GPBiH, o jedinicama Granične policije BiH, te o graničnim prijelazima sa Srbijom, Hrvatskom i Crnom Gorom. Govoreći o zakonskim okvirima, naveo je da je prijenos oružja preko državne granice definiran Zakonom o nadzoru i kontroli prelaska državne granice, od članka 44. do članka 56. Odlukom o određivanju graničnih prijelaza za promet oružja i vojne opreme, opasnih eksplozivnih i radioaktivnih tvari u cestovnom prometu za ovaj je promet predviđeno 8 prijelaza, u zračnom prometu 4 granična prijelaza, dok je u željezničkom prometu predviđeno 7 graničnih prijelaza. Za ovakav je promet preko teritorija entiteta potrebna dozvola, točnije rješenje nadležnih entitetskih tijela. Dotakao se i primjene članka 36. Zakona o nadzoru i kontroli prelaska državne granice, koji se odnosi na ulazak pripadnika stranih službi sigurnosti, zatim članka koji se odnosi na ulazak lovaca s oružjem po prethodnoj najavi, te kontrolu tereta koju obavljaju Granična policije BiH i Uprava za neizravno opozivanje BiH.

Berin Kurspahić, predstavnik Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, održao je prezentaciju o temi: *„Prakse licenciranja izvoza i uvoza u BiH“*. Naveo je da su zakonima o izvozu i uvozu oružja i vojne opreme te kontrole izvoza proizvoda dvojne namjene osigurana jedinstvena načela u pogledu izdavanja dozvola za izvoz i uvoz oružja na državnoj razini.

Dozvole za izvoz oružja i vojne opreme izdaje Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, uz obveznu prethodnu registraciju. Vrijeme važenja dozvole je 12 mjeseci. Rok za izdavanje dozvola je 30 dana, koliko traje upravni postupak. Dozvole za izvoz podijeljene su na pojedinačne, opće i globalne.

Prema zakonom preciziranim dužnostima i obvezama ministarstava na državnoj razini u pogledu sudjelovanja u izdavanju dozvola za izvoz i uvoz oružja i vojne opreme, Ministarstvo vanjskih poslova BiH vodi računa: o zabranama i sankcijama Vijeća sigurnosti UN-a i OESS-a, o preuzetim međunarodnim obvezama, o vanjskopolitičkim interesima i posebnim interesima BiH u odnosu na strateške vanjskopolitičke partnere BiH, o kodeksu ponašanja Europske unije o postupanju kod izvoza te o načelu neširenja oružja za masovno uništenje. S druge strane Ministarstvo sigurnosti potvrđuje da izdavanje dozvole neće ugroziti javnu sigurnost unutar Bosne i Hercegovine, dok Ministarstvo obrane BiH potvrđuje da izdavanje dozvole neće ugroziti obrambenu sigurnost Bosne i Hercegovine.

Uspostavljena je suradnja s Upravom za neizravno oporezivanje BiH, Državnom graničnom službom, SIPA-om i OSA-om. MVTEO BiH, uspostavlja bazu podataka o svim izdanim dozvolama i Parlamentarnoj skupštini BiH dostavlja izvješće, tj. kontinuirano izvješćuje nadležna civilna tijela i vlasti Bosne i Hercegovine. Na taj način osigurana je transparentnost u obavljanju ovih poslova, što doprinosi jačanju ugleda Bosne i Hercegovine i omogućuje proširenje međunarodne suradnje u ovome području.

U MVTEO BiH instaliran je sustav TRACKER, kao i u drugim ministarstvima i institucijama koje sudjeluju u procesu izdavanja dozvola i kontroli izvoza oružja i vojne opreme. Instaliranjem sustava TRACKER omogućen je unos i skeniranje cjelokupne dokumentacije podnesene uz zahtjev, unos svih podataka o tvrtki izvoznika, uvoznika, posrednika, adrese, imena ovlaštenih osoba, profakture, roba i registracije za promet oružja i vojne opreme. Sustav TRACKER omogućuje razne pretrage i provjere svih sudionika u poslu. U sustavu su pohranjeni podaci o svim proizvođačima u području vojne industrije i njihov proizvodni program.

Dio Zakona su i klauzule o oduzimanju izdane dozvole u sljedećim slučajevima:

- ako se utvrdi da je isprava bila izdana na temelju netočnih ili nepotpunih podataka, a podnositelj je zahtjeva znao ili je morao znati da su ti podaci netočni i nepotpuni;
- ako nastanu okolnosti ili ako dođe do novih saznanja koja bi, da su postojale ili da se znalo za njih u vrijeme razmatranja zahtjeva za izdavanje dozvole, dovela do toga da zahtjev za izdavanje dozvole bude odbijen;
- ako se izdana dozvola ne koristi u namijenjene svrhe;
- ako pravna osoba ne posluje u skladu s odredbama Zakona i drugih zakonskih i podzakonskih propisa;
- ako pravna osoba onemogućuje provedbu nadzora.

MVTEO BiH može obavijestiti druge države o svakom odbijanju izdavanja dozvole odnosno o oduzimanju dozvole za izvoz, navodeći zemlju odredišta, krajnjeg korisnika i krajnju upotrebu. Ukoliko MVTEO BiH ima saznanja da je jedna od članica OESS-a odbila izdati isprave za sličan vanjskotrgovinski promet u prethodne tri godine, konzultira se država koja je odbila izdati isprave.

Nakon okončanih prezentacija otvorena je rasprava o brojnim pitanjima, iz koje je proisteklo nekoliko zaključaka o kojima će se Zajedničko povjerenstvo očitovati na svojoj sjednici.

30. listopada 2008.

Momir Brajić, predstavnik Ministarstva vanjskih poslova BiH i predsjedatelj Koordinacijskog odbora za malo oružje i lako naoružanje (SALW), govorio je o temama: „*Pravni okvir, struktura, zadaća, aktivnosti i radni rezultati Odbora*”, te „*Uvod u Strategiju i Akcijski plan konrole lakog naoružanja u BiH*”. U svome je izlaganju naveo da je problem SALW-a problem s kojim se Bosna i Hercegovina susreće nakon završetka rata, uslijed velike količine zaostalog naoružanja, kako kod oružanih snaga tako i kod civila, a Koordinacijski odbor bavi se rješavanjem ovoga problema.

Članovi Koordinacijskog odbora (KO) su predstavnici 11 institucija koje su involvirane u ovaj problem, a broji 12 članova. Rad KO-a do sada je bio usmjeren na suradnju s vladinim i nevladinim organizacijama, a u suradnji s UNDP-om do sada je u nekoliko navrata sudjelovao u aktivnom prikupljanju finansijskih sredstava za rješavanje pitanja SALW-a na donatorskim konferencijama. KO je sudjelovao i u izradi Izvješća o stanju SALW-a u BiH. Rezultati koji su do sada postignuti omogućuju pravi pristup rješavanju ovoga problema te proces ide u pravom smjeru. Ocijenjeno je da je situacija po pitanju SALW-a slična u svim zemljama jugoistočne Europe, a isti su i putevi za rješavanje ovoga problema. Pri tome je BiH čak i u potencijalnoj prednosti nad svojim susjedima, jer u rješavanju ovoga problema ima pomoć međunarodne zajednice.

Prisustvo velikih količina oružja i vojne opreme, kao i promet i trgovina SALW-om, povezani su s organiziranim kriminalom, što je bilo razlogom za izradu strategije kojom će se pristupiti rješavanju ovoga problema. To podrazumijeva uključivanje cjelokupne bh. javnosti i institucija vlasti u ovaj proces.

Govoreći o problemima s kojima se tijela vlasti u BiH danas susreću, naveo je da nema državnih civilnih zakona kojima se regulira nabava i nošenje naoružanja. Takvi propisi postoje na entitetskim razinama, a u FBiH i na razini kantona, što je dodatna otegotna okolnost. Ipak, U parlamentarnoj proceduri nekoliko je zakona kojima bi se na izravan ili neizravan način moglo riješiti ovo pitanje na državnoj razini. Također je naglašeno da je na razini BiH potrebno što prije uspostaviti središnji registar za SALW.

KO je u svome radu obavljao i aktivnosti usmjerene ka jačanju svijesti građana, za koje je naglašeno kako oni trebaju biti primarna kategorija u radu svih institucija koje se bave ovim pitanjem, jer najčešće stradaju djeca koja dolaze u doticaj s ovim naoružanjem. U tome KO ima pomoć nevladinih organizacija i međunarodne zajednice u BiH. U cilju iskorjenjivanja nelegalne trgovine SALW-om, KO aktivno surađuje s UNDP-om, OESS-om, NATO-om, EUFOR-om i EUPM-om.

Na kraju je navedeno da je BiH 2006. godine pristupila skupini 42 zemalja potpisnica Ženevske deklaracije o oružanom nasilju.

General Ulrich Heider, predstavnik Misije OESS-a u BiH, održao je prezentaciju relevantnih dokumenata OESS-a. Prema njegovim riječima, partnerske zemlje spremne su pomoći Bosni i Hercegovini na putu postizanja ciljeva po pitanju rješavanja viška SALW-a. Države članice OESS-a postigle su dogovor o višku naoružanja u smislu da bude uništeno. Pozvao je na dodatne napore za pobjedu rizika opasnosti za djecu izazvanog držanjem lakog oružja i drugih minsko-eksplozivnih sredstava. Izrazio je spremnost da sa Zajedničkim povjerenstvom i UNDP-om radi na promicanju ovog, ali i drugih pitanja. Naveo je pozitivan primjer koji u vezi s ovim pitanjem Misija OESS-a ima s vlastima u Crnoj Gori.

U dokumentu OESS-a o malom oružju i lakom naoružanju navedeno je da su prevelika destabilizirajuća akumulacija i nekontrolirano širenje SALW-a doprinijeli intenzitetu i trajanju nedavnih oružanih sukoba na teritoriju BiH. Međunarodna zajednica u BiH zabrinuta je jer ovo pitanje predstavlja prijetnju i opasnost za građane BiH. Ovim su se dokumentom države članice obvezale na smanjenje nekontroliranog širenja SALW-a.

Cijelo jedno poglavlje OSCE-ovog dokumenta bavi se pitanjima upravljanja skladištima i smanjenjem viška naoružanja. Dokumentom o skladištima konvencionalnog streljiva OESS predviđa konkretnu pomoć, iz kojeg je vidljivo da zemlje partneri prepoznaju prijetnju koju nose ova skladišta.

U prezentaciji je naveden primjer Republike Moldavije koja se Tajništvu OESS-a u Beču obratila zahtjevom za tehničku i finansijsku pomoć u rješavanju pitanja viška malog i lakog naoružanja, koje je predstavljalo prijetnju za njezinu sigurnost. Ovakva pitanja unutar OESS-a prvo raspravlja Odbor za sigurnost i suradnju, a zatim se razmatra je li potrebno slati stručnjake na teren, a nakon toga se razmatraju finansijski izdaci vezani uz ovakav zahtjev i utvrđuje konkretan finansijski plan, te poduzimaju konkretne radnje.

Prikazano je nekoliko fotografija s konkretnim primjerima rukovanja zastarjelim naoružanjem.

Erwin Kauer, predstavnik EUFOR-a, ocijenio je veoma bitnim što je organizirana radionica posvećena ovoj temi. OESS, NATO i EUFOR su međunarodne organizacije u BiH koje se bave pitanjem malog i lakog naoružanja. EUFOR pruža pomoć u rješavanju ovoga problema s ciljem podizanja stupnja sigurnosti u Bosni i Hercegovini. Europska komisija smatra pravim izazovom za Oružane snage BiH riješiti pitanje postojećih 25.000 tona viška naoružanja i streljiva. Zahvalio se organizatorima ovoga skupa i izrazio zadovoljstvo što su članovi Povjerenstva na putu prepoznavanja problema u ovome području.

Nakon što su okončane prezentacije i rasprava, sudionicima radionice obratio se **Branko Zrno** i u završnom izlaganju dao osvrt na cijeli njezin tijek. Za otegotnu je okolnost naveo plenarno zasjedanje obaju domova PSBiH koje se održava u isto vrijeme kad i radionica. To je glavni razlog što na ovoj radionici nije sudjelovao niti jedan ministar ili njihov zamjenik, pa ni nekoliko članova Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH. Potrebno je da na sličnim radionicama ubuduće sudjeluju i ministri, jer je odgovore na određena pitanja moguće dobiti od njih a time se izbjegava donošenje bespotrebnih zaključaka. Svi nazočni prepoznali su stvarni problem i svi se s njim nose na svome radnom mjestu i u svojim projektima. Bosna i Hercegovina i ubuduće će imati problema s ogromnih količinama oružja, koje su nekada bile zalihe a danas predstavljaju veliku opasnost za okoliš i društvo u BiH, za imidž zemlje i njene razvojne projekte. Tu nema mjesta kalkulacijama, jer su generali OSBiH naveli kako je od postojećih količina naoružanja maksimalno 10% potencijalno iskoristivo. Time otpadaju sve špekulacije te se kao jedino izvjesno rješenje nameće njegovo uništenje. Ovo naoružanje se kao takvo ne može ni donirati ni prodati.

Branko Zrno potom je predložio sudionicima radionice iz rasprave prostele

ZAKLJUČKE

- 1. Nužno je poboljšati koordinaciju i suradnju svih institucija i agencija koje su uključene u rješavanje problema u području lakog naoružanja i streljiva.**
- 2. Od Predsjedništva BiH i Ministarstva obrane BiH očekuje se da uspostave potrebnu suradnju svojih službi, i odmah koordiniraju aktivnosti u području rješavanja viška malog i lakog naoružanja i streljiva, što će omogućiti Predsjedništvu BiH da u što kraćem roku, a najkasnije do kraja studenog 2008. godine:

  - a. donese odluku o potpisivanju revidiranog Projekta dokumenta o kontroli oružja i streljiva u BiH, kako bi se osigurala sredstva koja su Bosni i Hercegovini već odobrili donatori;**
  - b. konačno donese odluku o prijedlogu rješavanja viška malog i lakog naoružanja i streljiva.****
- 3. Zajedničko povjerenstvo u idućem će razdoblju sagledati nedostatke unutar zakonodavne regulative vezane uz područje naoružanja i streljiva, te će pokušati pronaći načine za njihovo rješavanje.**

Također je preporučeno da Zajedničko povjerenstvo na svojoj sjednici razmotri pitanja koja su bila tema radionice i eventualno preporučiti domovima PSBiH donošenje određenih zaključaka, s ciljem rješavanja problema istaknutih tijekom njezinog dvodnevnog rada.

Predsjedatelj
Zajedničkog povjerenstva
Branko Zrno